Inventarisatie binnensport Duiven

Onderzoek naar de behoefte versus de capaciteit aan binnensportaccommodaties, nu en in de toekomst

BMC

2 juni 2023

Classificatie:	Vertrouwelijk
Adviseurs:	Jurrie Groenendijk MSc Dirk-Jan Bode MSc
Projectnummer:	PO032552

Dit document (inclusief eventuele bijlagen) is opgesteld door BMC en de (auteurs)rechten met betrekking tot de inhoud en het format van dit document berusten bij BMC. Dit document is uitsluitend bedoeld voor gebruik door de opdrachtgever en mag niet worden gepubliceerd of aan anderen ter beschikking worden gesteld zonder uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van BMC.

BMC YACHT GROUP

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: De vraag van gemeente Duiven + de aanpak p. 4

Hoofdstuk 2: Resultaten inventarisatie (fase 1) p. 6

Hoofdstuk 3: Afwegingskader p. 9

Hoofdstuk 4: Oplossingsrichtingen p. 13

Hoofdstuk 5: Conclusies & aanbevelingen p. 20

Leeswijzer

Dit document beschrijft in beknopte vorm de resultaten van het volledige project dat uit twee fasen bestond. De eerste fase, de inventarisatie, is in detail gerapporteerd in het document: 'Rapportage Inventarisatie binnensport Duiven, fase 1' dat separaat is opgeleverd aan de opdrachtgever.

In onderliggend document worden de resultaten van fase 1 samengevat in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 worden de bevindingen in fase 2 gepresenteerd. Hierbij hoort geen onderliggend document. Het laatste hoofdstuk beschrijft een aantal conclusies een aanbevelingen voor vervolg.

BMC YACHT GROUP

Hoofdstuk 1

1.1 De vraag van gemeente Duiven

In de gemeente Duiven ervaren sportverenigingen sinds de afbraak van sporthal de Spelleward in 2015 een tekort aan binnensportruimte. In de wintermaanden wordt deze schaarste kritiek. Aan de groeiende vraag vanuit korfbal en hockey kan in die maanden niet worden voldaan.

Sinds de winter van 2017-2018 werd dit tekort opgelost in de vorm van een blaashal: de Airdome Duiven. Vanaf de realisatie van de blaashal in 2017 is de exploitatie echter niet sluitend geweest. De gemeente Duiven stond jaarlijks garant voor het opvangen van het exploitatietekort. Gezien deze onwenselijke situatie, heeft de gemeente in 2021 door BMC een onafhankelijk onderzoek laten uitvoeren naar de toekomst van (de exploitatie van) de blaashal.

Begin 2022 is dit rapport opgeleverd. Echter, voordat de gemeente en betrokken vereniging(en) in staat waren om de uitkomsten in praktijk te brengen, zorgde storm Eunice in februari 2022 voor een nieuwe situatie. Airdome Duiven werd door die storm onherstelbaar beschadigd.

Sinds die tijd denkt de gemeente in samenspraak met de hockeyclub en andere betrokkenen na over alternatieven voor de blaashal. Voor de winter van 2022-2023 is met hulp van BMC een beknopte inventarisatie gedaan of zaalhockey in de bestaande binnensportlocaties in Duiven en omstreken kon plaatsvinden. Die mogelijkheden waren er, maar zeer versnipperd. Mede door de late timing van deze inventarisatie besloot de hockeyclub deze winter geen zaalhockey voor zijn leden te faciliteren.

Voor de komende seizoenen staan de gemeente, MHC De Westerduiven en andere gebruikers van binnensportaccommodaties opnieuw voor de vraag hoe omgegaan dient te worden met het binnensportcapaciteitsvraagstuk.

De gemeenteraad heeft het college gevraagd onderzoek te doen naar de behoefte en capaciteit van binnensportruimte in het algemeen, om op basis hiervan onderbouwde besluiten te kunnen nemen voor de toekomst. BMC is gevraagd te ondersteunen bij de beantwoording van deze vraag. Hiervoor heeft BMC samen met de opdrachtgever de volgende centrale vraag geformuleerd:

Wat is, nu en in de toekomst, de behoefte (kwantitatief en kwalitatief) aan binnensportcapaciteit en op welke wijze kan de gemeente Duiven hierin voorzien?

BMC
YACHT GROUP

Hoofdstuk 1

1.2 De aanpak

In het voortraject is een aanpak met twee fases overeengekomen zoals weergegeven in onderstaande figuur. Fase 1 is daarbij het inventariserende deel, waarbij in kaart is gebracht wat de huidige situatie is op het gebied van behoefte, aanbod en relevante ontwikkelingen in Duiven en directe omgeving. De activiteiten die hiervoor zijn ondernomen zijn uitgebreid omschreven in de gedetailleerde rapportage die separaat bij deze rapportage is aangeleverd.

Op basis van de bevindingen in fase 1 biedt BMC in fase 2 ondersteuning bij het definiëren van oplossingsrichtingen en een afwegingskader. Tot de exacte invulling van deze fase is in overleg met de opdrachtgever besloten na oplevering van fase 1 in februari 2023.

Het resultaat van fase 2 is deze rapportage, waarin op basis van de conclusies in fase 1:

- een concept-afwegingskader wordt gepresenteerd dat kan helpen bij het maken van keuzes voor de toekomst;
- oplossingsrichtingen worden geschetst en geïllustreerd met inspirerende voorbeelden elders in het land.

Deze zijn tot stand gekomen met behulp van deskresearch, werksessies met verenigingen, beleid en uitvoering van de gemeente Duiven en het college van B en W. Daarnaast is onderzoek gedaan naar inspirerende voorbeelden en zijn werkbezoeken afgelegd op de meest relevante locaties.

De rapportage is op 16 mei 2023 in concept gepresenteerd aan de opdrachtgever en op 2 juni 2023 definitief opgeleverd.

Hoofdstuk 2

2.1 Resultaten fase 1 - huidige situatie vraag en aanbod

Voor verenigingssport en andere gebruikers is de binnensportruimte in het voor- en najaar zeer schaars. De vraag kan met veel passen en meten worden ingevuld, maar:

- Spreiding van verenigingsactiviteiten over meerdere accommodaties binnen en buiten Duiven is voor de meeste verenigingen de realiteit.
- Alternatieve locaties hebben beperkingen in omvang, toegang, afstand of voorzieningen (zoals horeca).
- Er is een afhankelijkheid van accommodaties die niet in gemeentelijk beheer zijn (Candea College en Sports Planet).

In de winterperiode lukt het niet om korfbal en hockey (goed) te faciliteren. De hockeyclub heeft in de winter van 2023/2024 om die reden geen zaalhockey aan kunnen bieden.

Er lijkt een (latente) vraag naar capaciteit bij ‘overige gebruikers’, zoals het beweegteam Duiven, ondernemende sportaanbieders en welzijnsorganisatie Mikado. In de interviews geven zij aan wensen te hebben om hun activiteiten uit te breiden of meer structureel aan te bieden, maar moeite te hebben daarvoor geschikte accommodatie te vinden.

In roostering en afstemming met en tussen gebruikers is zeker winst te behalen. Zowel beheerders als verenigingen geven dat aan. Actievere afstemming tussen gebruikers en monitoring op daadwerkelijk gebruik zijn hiervan voorbeelden. Als dit optimaal wordt ingevuld, lost dat echter nog niet het structurele tekort in de wintermaanden op.

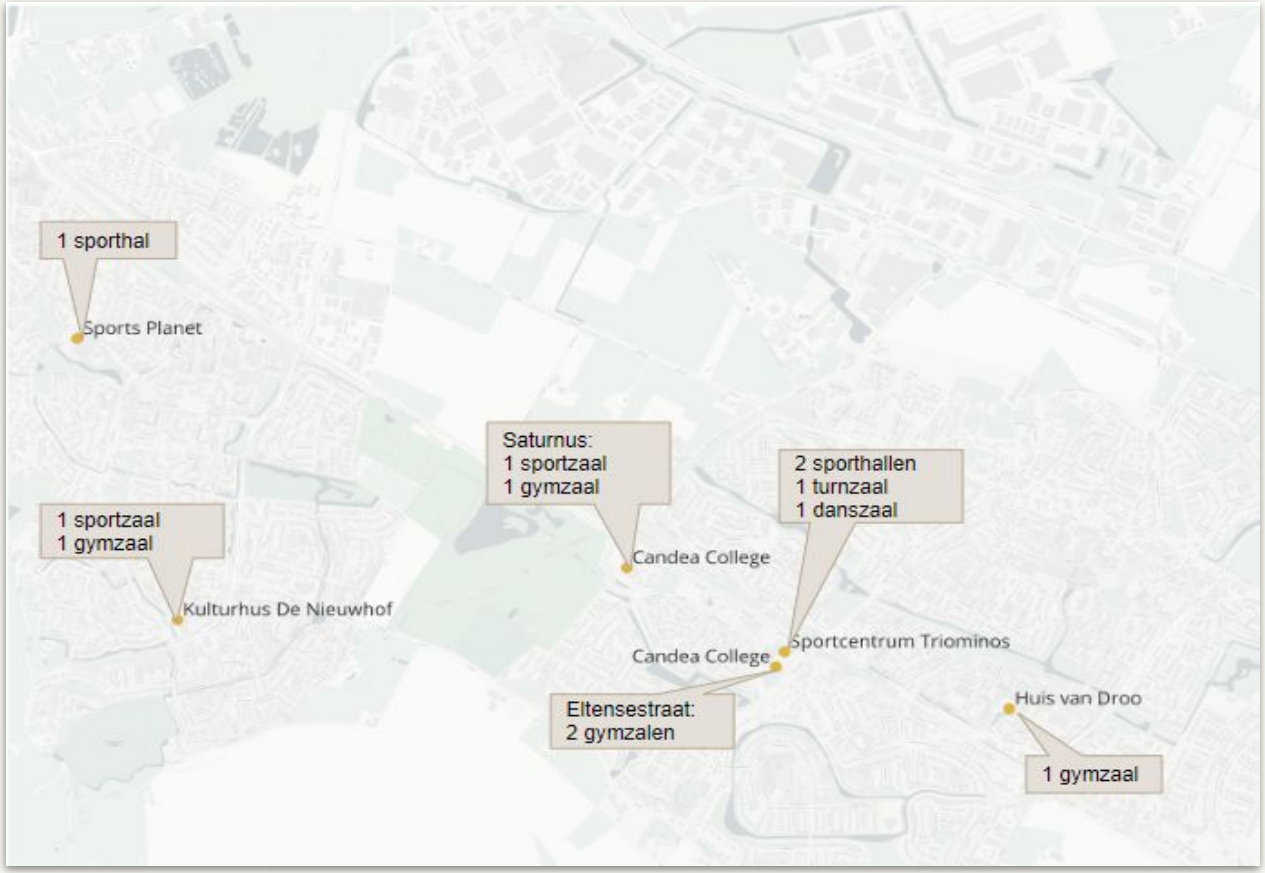
Een cijfermatige analyse van vraag en aanbod laat zien dat aanbod van binnensportaccommodaties in Duiven onder het gemiddelde ligt van vergelijkbare gemeenten in Nederland. Aan de algemeen gehanteerde draagvlaknorm voor sporthallen in niet-stedelijk gebied, één sporthal per 6.250 tot 12.500 inwoners, wordt in Duiven maar net voldaan (twee sporthallen voor 25.000 inwoners). Binnen diezelfde norm zouden vier sporthallen ook passen. Drie sporthallen zou vergelijkbaar zijn met het Nederlands gemiddelde.

Voor 25.000 inwoners is het gemiddelde in Nederland daarnaast één sportzaal. Deze is in Duiven ook aanwezig, zij het dat deze in eigendom en beheer is van het Candea College (locatie Saturnus).

De berekeningen zoals die zijn gemaakt in het rapport fase 1 (paragraaf 2.3.2) laten zien dat de huidige bezettingsgraad van de sporthallen in Triominos zeer hoog is. Op basis van de algemeen gehanteerde urennormen voor sporthallen van De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en sportkoepel NOC*NSF is berekend dat toevoeging van een extra sporthal (of sportzaal) op basis van deze normen gelegitimeerd is. Aanvullende capaciteit zou de druk op de bestaande accommodaties verlichten en mogelijk ook het urgente capaciteitsprobleem in de wintermaanden kunnen oplossen.

Gymzalen zijn er op dit moment voldoende. Alle scholen kunnen hun bewegingsonderwijs in de Duivense sporthallen en gymzalen kwijt. Wel geven enkele basisscholen aan problemen te voorzien als recent ingevoerde normen voor het aantal uren bewegingsonderwijs met een vakleerkracht behaald moeten worden.

Binnensportaccommodaties in Duiven

Hoofdstuk 2

2.2 Resultaten fase 1 - trends van betekenis

In het onderzoek is naast een analyse van de vraag en het aanbod anno 2023 ook in beeld gebracht welke trends en ontwikkelingen mogelijk invloed kunnen hebben op vraag en aanbod in de nabije toekomst.

Beleidsambities
Sport wordt gezien als belangrijk element voor de gezondheid en sociale samenhang in Duiven. Er wordt daarbij primair ingezet op een sterke verenigingsinfrastructuur. Een uitwerking van deze ambities in meerjarig sportbeleid is er niet. Wel zetten gemeente Duiven en de samenleving zich gezamenlijk in vanuit de visie BOSS (Bewegen, Ontmoeten, Sporten en Spelen) om sporten en bewegen voor iedereen mogelijk en toegankelijk te maken. Het Sportakkoord BOSS draagt hier bij in de uitvoering, maar ook binnen het sociaal domein is er aandacht voor positieve gezondheid en speciale doelgroepen.
Duurzaamheid en inclusie spelen een belangrijke rol in de ontwikkeling van maatschappelijk vastgoed. Deze uitgangspunten zijn in het coalitieakkoord actief benoemd, maar niet verder in beleid uitgewerkt.

Demografie
Het inwoneraantal van Duiven blijft naar verwachting stabiel rond 25.000 inwoners. De gemiddelde leeftijd neemt toe in lijn met de nationale ontwikkeling. Het aantal huishoudens en woningen groeit met circa 1.100 tot 2030. In concrete woningbouwplannen is voorzien in het huisvesten van deze (kleine) huishoudens. Het aantal basisschoolleerlingen blijft naar verwachting van het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) en basisscholen zelf stabiel rond 2.000. De beroepsbevolking neemt tot 2035 af van 15.000 naar 14.000.

Binnensport
De sportdeelname blijft naar verwachting stabiel rond 70% maandelijkse sporters en 50% wekelijkse sporters. Kinderen sporten relatief vaak in verenigingsverband. Naarmate de leeftijd stijgt, kiezen mensen in toenemende mate voor anders georganiseerde sport (zoals fitness) of individuele sport (zoals hardlopen). Niet-sporters die wel willen sporten hebben een voorkeur voor niet-verenigingssporten. De meeste binnensporten zien landelijk een afname in ledenaantal. De relatief grote impact in ledendaling als gevolg van de coronapandemie wordt het afgelopen jaar deels ingelopen, en stabiliseert zich naar verwachting van NOC*NSF de komende jaren. Zaalhockey, basketbal en squash zijn binnensporten die een (lichte) groei laten zien.

Verenigingen
Uit de interviews met de Duivense binnensportverenigingen blijkt dat de meeste van hen verwachten stabiel te blijven in ledental. Enkele verenigingen geven aan een (lichte) groei te verwachten, maar lopen, naast een tekort aan ruimte, aan tegen tekort aan kader om de groei te faciliteren. MHC De Westerduiven verwacht een groei, maar kan die op dit moment niet faciliteren door gebrek aan binnensportruimte in de buurt.

Onderwijs
Een wetswijziging zorgt in het basisonderwijs naar verwachting voor een toename in de vraag naar gymzalen in Duiven. Ongeveer de helft van de scholen in de kern Duiven geeft dit aan. De scholen in Loo en Groessen kunnen bewegingsonderwijs faciliteren in de gymzalen bij de schoolgebouwen.

Hoofdstuk 3

3.1 Afwegingskader - een inleiding

Met de opdrachtgever is overeengekomen in fase 2 van het onderzoek een start te maken met een afwegingskader (binnen)sportaccommodaties voor de gemeente Duiven. Een afwegingskader kan het gemeentebestuur helpen bij een transparant en onderbouwd keuzeproces op basis van objectief vastgestelde criteria. Een afwegingskader kan ingezet worden voor het beoordelen van verschillende oplossingsrichtingen voor een vastgestelde uitdaging (in casu: oplossingen voor het ervaren tekort aan binnensportcapaciteit), maar ook als beoordelingsinstrument voor voorstellen die uit de samenleving komen. In dat geval kan het afwegingskader dienen als instrument op basis waarvan de gemeente kan beslissen bij te dragen aan nieuwbouw, grootschalige verbouw of uitbreiding van sportaccommodaties.

Afwegingskaders zijn op vele beleidsterreinen en situaties toe te passen en kennen ook vele vormen en maten. Hiernaast is een voorbeeld opgenomen met de basiselementen van een afwegingskader; in dit geval om meerdere oplossingsrichtingen ten opzichte van elkaar te beoordelen. Het belangrijkste van een goed afwegingskader is te komen tot de criteria en hun 'gewicht' ten opzichte van elkaar. Het beoordelen van criteria kan ook op verschillende manieren. In dit voorbeeld is gekozen voor een keuze uit drie opties per criterium:

- Er wordt niet aan het criterium voldaan.
- Er wordt enigszins/deels aan het criterium voldaan.
- Er wordt aan het criterium voldaan.

Voor de beoordeling kan ook gekozen worden voor bijvoorbeeld een 5- of 7-puntsschaal, waarbij het belangrijk is vooraf te omschrijven welke betekenis of toelichting aan de cijfers gegeven moet worden.

In dit traject is voor de totstandkoming van een eerste lijst met criteria (en hun gewicht) in werksessies input gevraagd van (1) sportverenigingen en (2) beleidsmakers (sport, cultuur en vastgoed) en -uitvoerders (sporthalbeheerders) van de gemeente. De uitkomsten van deze sessies zijn besproken en bediscussieerd met het college van B en W. De uitkomsten van deze sessies zijn zichtbaar op de volgende pagina's.

Afwegings-kader	Oplossings-richting 1	Oplossings-richting 2	Oplossings-richting 3	Oplossings-richting 4	Oplossings-richting 5
Criterium 1	🔴	🟡	🟢	🟢	🟢
Criterium 2	🟢	🔴	🟡	🔴	🟢
Criterium 3	🟡	🟡	🔴	🟢	🔴
Criterium 4	🔴	🔴	🟢	🟢	🔴
Criterium 5	🟢	🟢	🔴	🟡	🟢
Criterium 6	🔴	🔴	🟡	🟡	🔴
Criterium 7	🟢	🟡	🔴	🟢	🟢
Criterium 8	🟢	🔴	🟡	🟢	🟡
Criterium ...	🔴	🟡	🟢	🔴	🟡

BMC YACHT GROUP

Hoofdstuk 3

3.2 Afwegingskader - resultaten werksessies

In twee werksessies, eerst met beleidsmedewerkers (sport, cultuur en vastgoed) en gemeentelijk beheerders en daarna met sportverenigingen, is een start gemaakt met het bepalen van criteria en hun prioritering. In deze sessies werd op basis van de uitkomsten uit de inventarisatie eerst individueel en daarna samen een lijst met criteria opgesteld en geprioriteerd met punten. Het resultaat is hiernaast weergegeven. De gewenste opbrengst van de sessies was echter niet zozeer een volledige lijst met criteria, maar wel een eerste gesprek en discussie over wat belangrijk is, hoe criteria zich tot elkaar verhouden en wat in gezamenlijkheid belangrijk werd gevonden.

Wat opvalt aan de lijsten is in eerste instantie de grote verschillen. De twee groepen kijken met heel andere ogen naar de praktijk en vinden bij het nadenken over nieuwe accommodaties of renovaties heel andere zaken van belang. Enkele criteria komen op beide lijsten voor. Dit zijn de criteria multifunctionaliteit, toekomstgericht/ groeiperspectief en de aanwezigheid van horeca.

In een werksessie met het college zijn deze lijsten voorgelegd en is daarop gereflecteerd:

- Wat zijn opvallende verschillen tussen de twee lijsten?
- Welke criteria missen?
- Welk gewicht geeft het college zelf?

Het college constateerde ook de verschillen. In het gesprek tussen portefeuillehouders ontstond het inzicht dat redeneren vanuit maatschappelijk perspectief andere criteria oplevert dan een exploitatie-/beheerperspectief. Op de volgende pagina is dit inzicht verwerkt in een uitwerking in categorieën, zoals we die ook terugzien bij andere gemeenten.

BELEID & UITVOERING	
Criterium	**Punten**
Multifunctionaliteit	12
Duurzaamheid	6
Toekomstgericht	5
Beheersituatie	3
Gericht op kansen in de regio	3
Exploitatiekosten	2
Aanwezigheid kantine	2
Ruimte voor moderne initiatieven	2
Goed toegankelijk (Veilig)	2
Kosten	1
Realistisch	1
Bereikbaar	1
Daadwerkelijke behoefte	1
Geschikt voor meerdere doelgroepen	1
Betrokkenheid gebruikers	
Professionalisering	
Inclusief	

VERENIGINGEN	
Criterium	**Punten**
Capaciteit	15
Horeca	9
Multi-functioneel diverse sporten	7
Douches	4
Groeiperspectief	4
Tariefbeheersing	4
Fietsafstand	4
Hygiene	2
Geen bijdrage aan het bouwen	2
Veiligheid	2
Beschikbaarheid	
Thuisbasis voor alle teams	
Voorkeursavond	
Tribune	
Juiste rekenmethode	
Geschikt voor evenementen	
Bouwsnelheid	
Gebruiksvriendelijk	
Beheerder	

BMC YACHT GROUP

Hoofdstuk 3

3.3 Afwegingskader - concept afwegingskader

Om overzicht aan te brengen heeft BMC de lijst met criteria ingedeeld in categorieën. Deze categoriën doen recht aan de genoemde criteria van zowel gebruikers als beleidsmakers (sport, cultuur en vastgoed), als de perspectieven in het college. Door deze categorisering aan te brengen wordt een stap gezet naar het bruikbaar maken van de criteria in een afwegingskader.

Bovenaan de figuur is een blok toegevoegd dat ruimte biedt aan toetsing aan een aantal **minimale voorwaarden**. Daarbij kan gedacht worden aan de vestigingslocatie van de belangrijkste betrokkene (aanvrager) en de rechtsvorm van de betrokken partij(en). Met deze voorwaarden kan aan de voorkant bijvoorbeeld worden uitgesloten dat een aanvrager uit een andere gemeente aanspraak maakt op financiering van de gemeente Duiven.

Het blok **maatschappelijke functie** toetst aan de mate waarin een ontwikkeling of aanvraag bijdraagt aan de doelen die de gemeente zich heeft gesteld. Dit kunnen de doelen in het coalitieakkoord zijn, maar ook meer specifieke doelen zoals die in het (sport- en/of accommodatie)beleid zijn omschreven. Hierbij hoort ook het verwachte bereik of de verwachte bezetting van een accommodatie en de onderbouwing daarvan. In de lijst met criteria komt ook het criterium 'innovatief' terug. Hoewel dat een breed te interpreteren begrip is, zou een dergelijk criterium met een goede omschrijving in dit blok thuishoren.

Vanzelfsprekend is in het afwegingskader plaats voor de **eigenschappen van de accommodatie**. In deze categorie is ruimte voor criteria die gaan over de beoogde plek, de duurzaamheid van de accommodatie, de sporttechnische eigenschappen zoals omvang en de mate waarin een accommodatie multifunctioneel inzetbaar is voor meerdere sporten of zelfs andere activiteiten.

In de categorie **beheer/exploitatie** kunnen criteria worden opgenomen die zoveel mogelijk waarborgen dat de toekomstige exploitatie duurzaam is. Hier kan een vitaliteitsscan van gebruikers helpen om een inschatting te maken van de rol die gebruikers zelf spelen. Ook aan de businesscase kunnen criteria worden gekoppeld die beoordelen of een initiatief voldoet aan de minimale eisen die de gemeente daarvoor stelt.

In het blok **financiering** kunnen financiële randvoorwaarden worden getoetst die belangrijk zijn bij de financiering van een initiatief. Criteria die hier voor de hand liggen zijn de hoogte van de bijdrage en eventuele eigen inbreng (als dat een criterium is), maar ook kunnen hier criteria worden opgenomen die gaan over de mate waarin risico's kunnen worden aangegaan.

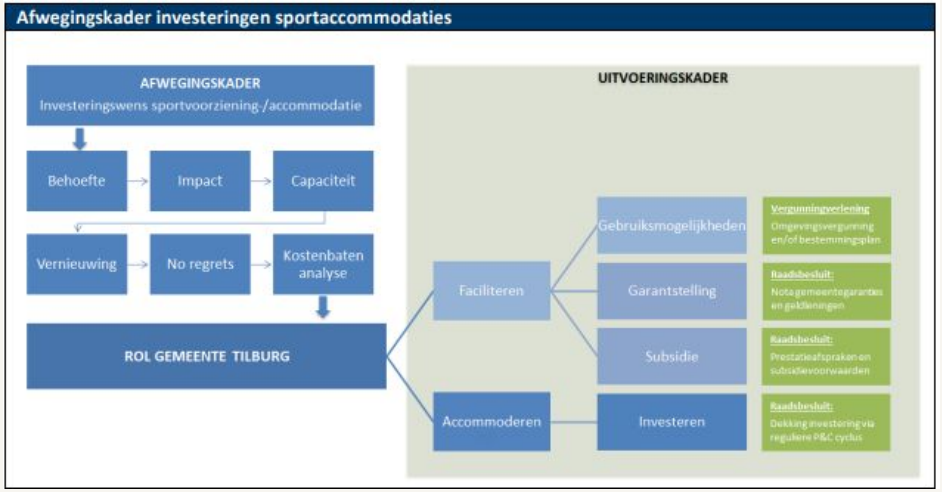
BMC YACHT GROUP

Hoofdstuk 3

3.4 Afwegingskader - inspiratie voor vervolg

Een verdere uitwerking van het afwegingskader valt buiten de scope van dit onderzoek. In het onderzoek zijn enkele interessante en goede voorbeelden van andere gemeenten gevonden die inspiratie kunnen bieden voor de verdere uitwerking van het afwegingskader, al dan niet ingebed in een breder sport- en accommodatiebeleid. Zo is hiernaast een samenvatting van het afwegingskader van de gemeente Tilburg te zien. Deze en andere inspirerende voorbeelden worden separaat aan dit rapport opgeleverd aan de opdrachtgever.

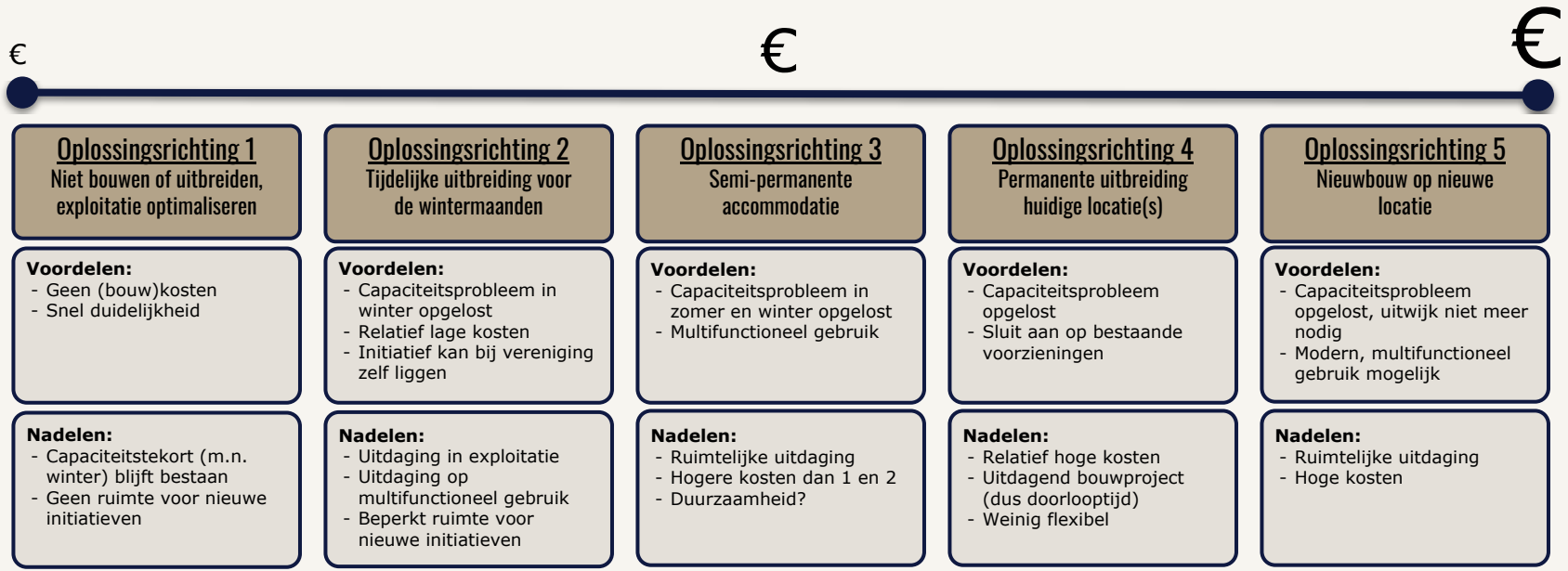
Het volgende hoofdstuk beschrijft een aantal mogelijke oplossingsrichtingen voor het ervaren capaciteitstekort in de gemeente Duiven. Ook deze worden geïllustreerd met interessante, leerzame of inspirerende voorbeelden die in het onderzoek zijn opgehaald.

Hoofdstuk 4

4.1 Oplossingsrichtingen

Op basis van de resultaten in fase 1 heeft het onderzoeksteam een vijftal oplossingsrichtingen geformuleerd. De richtingen 1 tot en met 5 ontwikkelen langs een lijn van financiële impact (bouw en/of exploitatie) en zijn allemaal (min of meer) reëel, dus eventueel passend in het toekomstbeeld voor Duiven. Op de volgende pagina's worden de oplossingsrichtingen die in onderstaande figuur staan nader toegelicht en worden deze geïllustreerd met voorbeelden van elders in het land. De voorbeelden zijn geselecteerd op basis van deskresearch en in sommige gevallen ook door de onderzoekers bezocht.

BMC
YACHT GROUP

4.1.1 Oplossingsrichting 1: Niet bouwen of uitbreiden, exploitatie optimaliseren

Omschrijving

Beheer en exploitatie van de binnensportaccommodaties in Duiven is versnipperd. Er is gemeentelijk beheer over de grootste accommodatie (Triominos) en, op afstand, Huis van Droo. Gebruikers maken vaak gebruik van andere locaties in en buiten Duiven, bij commerciële aanbieders en in onderwijsaccommodaties. Uit de inventarisatie blijkt dat actief, modern en professioneel beheer tot een optimalisatie zou kunnen leiden in het gebruik van de accommodaties. Regie op de samenwerking tussen gebruikers zou daaraan ook kunnen bijdragen. Te denken valt daarbij aan oplossingen in ICT (digitale sloten, roostering, communicatiemiddelen), maar ook aan organisatorische oplossingen, zoals meer centraal organiseren van beheer en exploitatie (in welke rechtsvorm dan ook).

Voordelen:

- Er wordt geen ver- of nieuwbouw gepleegd, waardoor geen bouwkosten worden gemaakt en geen exploitatierisico's hoeven te worden genomen. Wel vraagt deze richting om investeringen in mensen en techniek.
- De benodigde activiteiten in deze richting kunnen relatief snel worden ingezet, waardoor gebruikers mogelijk snel effecten ervaren.

Nadelen:

- Het ervaren capaciteitstekort (incl. de behoefte van de hockeyvereniging) is met name in de wintermaanden zo groot dat deze oplossingsrichting naar verwachting niet de ruimte oplevert die nodig is om aan alle vraag te voldoen.
- Bij handhaving van de huidige capaciteit worden nieuwe sport- en beweeginitiatieven (al dan niet vanuit het verenigingsleven) ontmoedigd, omdat daarvoor geen capaciteit beschikbaar is.

Inspirerend voorbeeld - Sportbedrijf Ataro in Zevenaar

In het onderzoek is ook gesproken met de directeur en accommodatiebeheerder van Ataro, het sportbedrijf van buurgemeente Zevenaar. Ook Duivense sportverenigingen maken gebruik van accommodaties in Zevenaar. Ataro lijkt er door de focus op beheer en exploitatie van de accommodaties (binnen- en buitensport) in geslaagd om op ondernemende/innovatieve wijze vorm te geven aan beheer van hoge kwaliteit tegen relatief lage kosten. Onder andere door een slim toegangssysteem tot accommodaties zijn beheerders op locaties niet nodig, maar zijn alle benodigde faciliteiten voor gebruikers aanwezig. Er zijn in het land meerdere voorbeelden van gemeenten waar het is gelukt via een sportbedrijf beheer en exploitatie van (sport)accommodaties te optimaliseren.

4.1.2 Oplossingsrichting 2: Tijdelijke uitbreiding voor de wintermaanden

Omschrijving

De grootste capaciteitsuitdaging ligt voor Duiven in de wintermaanden als korfbal en hockey hun competities (en trainingen) binnen spelen. Een oplossing daarvoor werd in Duiven gevonden in de vorm van Airdome Duiven. Zogenaamde blaashallen zijn een in het land veelgebruikte optie voor het oplossen van het capaciteitstekort in de wintermaanden. Op vele plaatsen staan in de winter blaashallen over hockey-, korfbal- en tennisvelden, waarbij gebruik wordt gemaakt van bestaande kleed- en horecafaciliteiten.

Voordelen:

- Een blaashal intensiveert het gebruik van bestaande ruimte voor sport en laat de binnensportcapaciteit toenemen in de maanden dat de vraag het hoogst is.
- Omdat blaashallen (vaak) worden gerealiseerd op bestaande sportlocaties, zijn ze relatief snel operationeel.
- Er wordt geen structurele ver- of nieuwbouw gepleegd, waardoor relatief lage (aanschaf)kosten worden gemaakt. Er kan voor gekozen worden een eenmalige subsidie aan de hockeyvereniging te verstrekken voor de aanschaf van een (nieuwe) blaashal. Zie ook het eerdere onderzoeksrapport dat BMC hiervoor heeft gemaakt.

Nadelen:

- Onderzoek in het land leert dat multifunctioneel gebruik van een blaashal door meerdere sporten zelden tot nooit succesvol is. De wensen ten aanzien van de eigenschappen van de accommodatie (type vloer, temperatuur, omvang, etc.) verschillen te veel om goed multifunctioneel gebruik mogelijk te maken.
- Om dezelfde reden bieden blaashallen zelden een goede basis voor andere activiteiten en evenementen, zoals dansscholen of vecht- en verdedigingssporten. Ook voor bewegingsonderwijs zijn blaashallen niet geschikt.
- De exploitatie van blaashallen is moeilijk kostendekkend te krijgen. Zeker met stijgende (energie)lasten is dit een uitdaging. Er is dus een exploitatierisico dat vaak bij de gemeente komt te liggen.
- Blaashallen worden vaak gemaakt van duurzame materialen die steeds vaker een hoge isolatiewaarde hebben. Echter, het energieverbruik is een aandachtspunt. Er zijn ventilatoren nodig voor het op spanning houden van de blaashal. Verwarming vindt meestal plaats door middel van generatoren die draaien op fossiele brandstof.

Inspirerend voorbeeld: Blaashallen bij SV Kampong

Bij Kampong in Utrecht, een omnivereniging met onder andere hockey, voetbal, tennis en cricket (en tevens de grootste sportvereniging van Nederland), staan in de winter twee grote blaashallen. Deze worden alleen gebruikt voor zaalhockey en zijn daar helemaal op ingericht. Door in de recente nieuwbouw van de onderliggende velden rekening te houden met borging voor de blaashal, zijn kosten bespaard en is het eenvoudiger geworden om de blaashallen op te bouwen en af te breken. Kampong exploiteert de blaashallen zelf en ziet de uitbreiding van het hockeyseizoen als extra kans voor de exploitatie van het clubhuis.

4.1.3 Oplossingsrichting 3: Semi-permanente accommodatie

Omschrijving

Ontwikkelingen in de (utiliteits)bouw maken mogelijk dat (sport)accommodaties kunnen worden gerealiseerd van goede kwaliteit, maar met een tijdelijk karakter. Meerdere aanbieders bieden een 'buitenkant' volgens een demontabel en herbruikbaar systeem, waarna een accommodatie naar eigen inzicht kan worden ingericht met sportvloeren, kleedkamers en een kantine. De gebouwen voldoen aan de bouwvoorschriften en bieden een basiskwaliteit op het gebied van bijvoorbeeld duurzaamheid en geluidsnormen. De levensduur van dergelijke accommodaties kan oplopen tot 20 jaar. Voorbeelden zijn gerealiseerd op meerdere plekken in Nederland, vaak als tijdelijke vervanging van een accommodatie in afwachting van permanente nieuwbouw.

Voordelen:

- Semi-permanente bouw biedt een oplossing voor capaciteitsuitdagingen in zomer en winter. De accommodatie biedt dezelfde eigenschappen als een permanente sporthal of sportzaal, maar is vaak sneller te realiseren tegen lagere aanschafkosten.
- Multifunctioneel gebruik is mogelijk, doordat binnen het modulaire systeem keuzes gemaakt kunnen worden voor de omvang en inrichting van de accommodatie. Zo kunnen niet alleen meerdere sporten gefaciliteerd worden, maar kan de accommodatie ook geschikt gemaakt worden voor andere evenementen.

Nadelen:

- De kwaliteit (in uiterlijk en degelijkheid) van het gebouw is lager dan een permanent gebouw. Daarmee is aantrekkelijkheid voor gebruikers (en omwonenden) vaak laag.
- Voor een semi-permanente accommodatie moet een locatie gevonden worden die voldoende ruimte biedt. Bovendien gaat daarmee een vergunningentraject gepaard, wat de tijd van realisatie kan verlengen.
- De duurzaamheid van dergelijke constructies staat ter discussie. Het gebouw is demontabel en geschikt voor hergebruik, maar de isolatiewaardes en installaties van semi-permanente gebouwen zijn vaak niet ingericht op efficiënt energieverbruik.

Inspirerend voorbeeld | De Tijdelijke Schelft, Noordwijkerhout*

In november 2020 brandde zwembad en sporthal De Schelft in Noordwijkerhout af. Om de periode tot nieuwbouw te overbruggen besloot de gemeenteraad tot een tijdelijke voorziening nabij de oude locatie. Binnen zes maanden na dit besluit stond er een nieuwe sporthal die gebruikt kan worden door sportverenigingen en de carnavalsvereniging. Doordat de accommodatie geschikt is gemaakt voor evenementen, wordt de locatie regelmatig verhuurd voor niet-sport evenementen. De accommodatie heeft een volwaardige afmeting en sportvloer die geschikt is voor alle zaalsporten. Ook overige voorzieningen zoals kleedkamers en horeca zijn gerealiseerd. De gemeente heeft met de leverancier een terugkoopoptie bedongen, waardoor het financieel risico (wat betreft aanschaf) beperkt is. De exploitatie, door sportbedrijf Noordwijk, is wel een uitdaging, omdat de bezetting van de hal laag is.

*Deze locatie is door de onderzoekers bezocht. Een verslag van dat bezoek wordt op aanvraag separaat ter beschikking gesteld.

4.1.4 Oplossingsrichting 4: Permanente uitbreiding huidige locatie(s)

Omschrijving

Triominos in Duiven is ontstaan toen naast de al bestaande sporthal een tweede sporthal werd aangebouwd als vervanging van de oude Spelleward. Gedeeld gebruik van voorzieningen maakte dit een efficiënte oplossing. Voor uitbreiding van capaciteit is er soms de mogelijkheid om bestaande locaties uit te breiden en daarmee relatief makkelijk capaciteit uit te breiden. Enige tijd geleden is ook onderzocht of de locatie van Candea aan Saturnus verbonden zou kunnen worden met Triominos.

Voordelen:

- Uitbreidingen van bestaande locaties sluiten aan bij bestaande infrastructuur en voorzieningen die dus niet opnieuw ontwikkeld hoeven te worden. Ook voor gebruikers is het vaak een voordeel dat alles op één plek plaatsvindt; dat komt het verenigingsgevoel ten goede.
- Permanente nieuwbouw kan aan zowel de kwantitatieve (omvang, capaciteit) als kwalitatieve (klimaat, geluid, locatie) behoefte van gebruikers in Duiven gehoor geven en deze voor langere periode garanderen.

Nadelen:

- Uitbreiding van bestaande locaties is vaak moeilijk te realiseren door ruimtelijke uitdagingen. Ook in Duiven is geen voor de hand liggende plaats voor uitbreiding.
- De bouwkosten voor permanente bouw liggen hoger dan de semi-permanente alternatieven en door de complexiteit en doorlooptijd niet automatisch lager dan losstaande nieuwbouw (oplossingsrichting 5).
- Permanente bouw (voor circa 30 jaar) biedt beperkte mogelijkheden om in te spelen op veranderende behoeften van gebruikers op lange termijn.

Inspirerend voorbeeld: n.v.t.

Voor deze optie is geen onderzoek gedaan naar inspirerende voorbeelden. Voorbeelden hebben namelijk een onvergelijkbaar karakter. Triominos is zelf wel een goed voorbeeld, want in het verleden is een bestaande hal succesvol uitgebreid met een nieuwe hal, waardoor voorzieningen zoals de horeca, kleedkamers en ontvangstruimtes efficiënter worden benut.

4.1.5 Oplossingsrichting 5: Nieuwbouw op nieuwe locatie

Omschrijving

De meest fundamentele oplossingsrichting is nieuwbouw van een permanente voorziening op een nieuwe locatie met bijbehorende voorzieningen. Deze accommodatie wordt voor de lange termijn gerealiseerd. Bij het ontwerp en de bouw wordt rekening gehouden met de laatste eisen op het gebied van duurzaamheid en wensen van gebruikers. Nieuwbouw biedt kansen om de accommodatie niet alleen voor sport geschikt te maken, maar ook voor (regionale) evenementen met een ander karakter, zoals muziek- en culturele evenementen, dierenshows, beurzen en congressen.

Voordelen:

- Nieuwbouw biedt de mogelijkheid aan te sluiten bij de laatste inzichten op het gebied van sport(beleving) en evenementen en kan daarmee ook een aantrekkelijke plek zijn voor gebruikers van buiten Duiven.
- Er kan een accommodatie gerealiseerd worden die optimaal aansluit bij de vraag van gebruikers in Duiven. Onder andere kunnen verenigingen vaker als geheel op één plaats sporten en samenkomen.
- Ook aan (latente) vraag van bijvoorbeeld het welzijnswerk, beweegteam en semi-commerciële sportaanbieders kan een plek geboden worden voor de ontwikkeling van activiteiten.
- De afhankelijkheid van commerciële exploitanten en het onderwijs wordt teruggebracht.

Nadelen:

- Uitbreiding naar een nieuwe locatie is complex door ruimtelijke uitdagingen. De doorlooptijd die (mede) hierdoor ontstaat biedt op korte termijn geen oplossing voor de actuele uitdaging in Duiven.
- De bouwkosten voor permanente bouw zijn hoger dan de opties in andere oplossingsrichtingen.
- Permanente bouw (voor circa 30 jaar of langer) biedt beperkte mogelijkheden om in te spelen op veranderende behoeften van gebruikers op lange termijn.

Inspirerend voorbeeld | Aquapelle, Capelle a/d IJssel*

In Capelle was het zwembad aan vervanging toe. Omdat ook een nabijgelegen sporthal het einde van de levensduur binnenkort zou bereiken, is op de plek van een voormalige school Aquapelle ontwikkeld. Het gebouw huisvest een grote sporthal (vier delen) en een klein zwembad gericht op instructie en verenigingszwemmen. Het gebouw is energieneutraal van opzet. Het gebouw draait op de elektriciteit gewonnen door zonnepanelen op het dak van het gebouw. Met de warmte van het zwembad wordt de sporthal verwarmd. Horeca is voor beide delen toegankelijk. De realisatie van de sporthal, nog voordat de oude werd afgebroken, heeft geleid tot onverwachte aanvragen van sportverenigingen en andere gebruikers.

*Deze locatie is door de onderzoekers bezocht. Een verslag van dat bezoek wordt op aanvraag separaat ter beschikking gesteld.

Inspiratie bij oplossingsrichtingen

De Tijdelijke Schelft, Noordwijkerhout

XXL-Blaashal bij SV Kampong, Utrecht

Zwembad en sporthal Aquapelle, Capelle a/d IJssel

BMC
YACHT GROUP

Hoofdstuk 5

5.1 Conclusies & aanbevelingen

Op basis van het intensieve proces dat we als BMC met de opdrachtgever(s) de afgelopen maanden doorlopen hebben, zijn een aantal conclusies en aanbevelingen opgesteld. Deze zijn deels gebaseerd op de directe vraagstelling in het project en deels op een aantal meer algemene observaties:

1. Van de geschetste oplossingsrichtingen lijken richting 1 (optimalisatie beheer) en 4 (uitbreiding bestaande locatie) het minst aan te sluiten bij de criteria die in de werksessie met betrokken beleidsmakers, -uitvoerders en verenigingen zijn genoemd. Met de huidige capaciteit in Duiven is het in de wintermaanden niet mogelijk in de vraag te voorzien. Ook in de overige maanden zijn gebruikers genoodzaakt buiten Duiven accommodaties te vinden om aan de vraag (kwantitatief en kwalitatief) te kunnen voldoen. Optimalisatie van het beheer kan bijdragen aan winst in capaciteit, maar naar verwachting onvoldoende om het capaciteitstekort te kunnen oplossen.
   Richting 4 zou kansrijk kunnen zijn binnen het concept-afwegingskader, ware het niet dat door betrokkenen (zowel gebruikers als beleidsmakers en -uitvoerders) geen reële kans wordt gezien voor uitbreiding op bestaande locaties in Duiven.

2. In het proces is met veel stakeholders gesproken over de toekomst van de binnensport in Duiven. Vooral het verenigingsleven is uitgebreid bevraagd. Dit waren vaak constructieve en geëngageerde gesprekken. Veel betrokkenen zijn blij met de inspanning die de gemeente doet om fundamenteel te kijken naar de toekomst van de (binnen)sport in Duiven. Vanzelfsprekend zijn betrokkenen nieuwsgierig naar de uitkomsten van het onderzoek.
   Ons advies is deze energie te benutten om vervolgstappen te maken en daar betrokkenen waar mogelijk in mee te nemen. Voor de korte termijn behelst dat besluitvorming voor de actuele problematiek: het ervaren gebrek aan binnensportcapaciteit.

3. Een goed functionerend afwegingskader vindt zijn oorsprong in actueel meerjaren-beleid. Op dit moment ontbreekt dit beleid in Duiven zowel op het beleidsterrein sport en bewegen als het beleidsterrein (maatschappelijke) accomodaties. De aanbeveling is de doorontwikkeling van het afwegingskader onderdeel te laten zijn van een bredere ontwikkeling van sport- en accommodatiebeleid. De genoemde energie en betrokkenheid uit het punt hiervoor kan benut worden om dit in samenspraak met het sport- en beweegveld in Duiven te doen.

4. Voor de korte termijn lijken oplossingsrichtingen 2, 3 en 5 reële richtingen die een nadere verkenning waard zijn. Echter, gezien de verwachte doorlooptijd en (financiele) impact van richting 5, is de aanbeveling om serieus te kijken naar oplossingsrichting 2 en 3. Voor oplossingsrichting 2 is de aanbeveling uit te gaan van mono-gebruik door de hockeyvereniging met een reële businesscase en afspraken over eigendom, exploitatie en financiële risico's. Hiervoor kan de hockeyvereniging zelf het initiatief nemen en aangeven op welke wijze de gemeente kan ondersteunen bij realisatie van een blaashal. In dit scenario hoeft de gemeente niet financieel verantwoordelijk te zijn; co-financiering is een reële optie die ook in andere gemeenten wordt gebruikt. Oplossingsrichting 3 maakt multifunctioneel gebruik wel mogelijk. Een keuze voor deze oplossingsrichting vraagt een verkenning van de markt qua aanbod en een verkenning van mogelijke locaties.

BMC

Databankweg 26D
3821 AL Amersfoort

Postbus 490
3800 AL Amersfoort

(033) 496 52 00
info@bmc.nl
www.bmc.nl

KvK BMC Advies 32078667
IBAN NL91ABNA0504035754
BTW NL80.86.63.598 B.01

Dit document (inclusief eventuele bijlagen) is opgesteld door BMC en de (auteurs)rechten met betrekking tot de inhoud en het format van dit document berusten bij BMC. Dit document is uitsluitend bedoeld voor gebruik door de opdrachtgever en mag niet worden gepubliceerd of aan anderen ter beschikking worden gesteld zonder uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van BMC.

Kijk voor meer info op onze website: bmc.nl

BMC
YACHT GROUP